

ÜNİVERSİTE SIRALAMALARINDA TÜRK ÜNİVERSİTELERİNİN 2011 YILI DURUM RAPORU

Dünya üniversite sıralamalarında hangi Türk üniversitelerinin ilk 500'e girdiği son yıllarda çok tartışılmaya başladı. Dünya üniversitelerini sıralayan 8 kurum var. Bu kurumların sıralamada kullandığı kriterler birbirinden çok farklı. Ayrıca sıralamaların açıklanması da farklı tarihlerde yapılıyor. Bu durum kamuoyunda yanlış algılamalara neden oluyor. Bir sıralamada ilk 500'e girebilen bir üniversitenin başka bir sıralamaya giremeyişini yadırganıyor. Bazı sistemler yayın kalitesine ağırlık verirken bazıları anket sonuçlarına önem veriyor. Nobel Ödülü alan mensup ve mezun sayısına dayalı sıralama sistemi de var üniversitelerin web sitelerine dayalı olan da. Konuya açıklık getirmek amacıyla ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP (University Ranking by Academic Performance) Laboratuvarımızda bir rapor hazırlandı. Raporla 8 sıralama sisteminin kriterleri ve 2011 yılında bu sıralamalarda ilk 500'de yer alan üniversitelerimizin durumu özetlendi.

Üniversite Sıralama Sistemleri

Dünya üniversiteleri ilk kez 2003 yılında Çin’de Jiao Tong (ARWU) tarafından sıralandı. Bu sıralama Nobel Ödülü ağırlıklıdır. ARWU sıralamasını takiben 2004 yılında İspanya’da üniversitelerin internet ortamındaki etkilerine odaklanan Webometrics sıralama sistemi yayınlandı. Aynı yıl Times dergisi ve QS (Quacquarelli Symonds) firmasının işbirliği ile anket ağırlıklı “En İyi Üniversiteler” listesi ilan edildi. Bu iki kurum 2010 yılında ayrılınca “THE World University Ranking” ve “QS Top Universities” adında iki sıralama ortaya çıktı. Üniversitelerin araştırma boyutunu değerlendiren bir sıralama listesi ise Tayvan Yüksek Öğretim Değerlendirme ve Akreditasyon Kurumu (HEEACT) tarafından 2007 yılında yayınlandı. Bu sıralamanın ardından 2008’de Hollanda’nın Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi, üniversitelerin araştırma kalitesini ölçen bir sıralama sistemi geliştirip yayınladı. İspanya’daki Scimago Araştırma Kurumu 2009 yılında üniversite ve araştırma kurumlarının sıralamasını yayınladı. Son olarak ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP Araştırma Laboratuvarı, 2010 yılında akademik performansa dayalı dünya üniversiteleri sıralamasını ilan etti.

2011 Sıralama Listelerinde Türk Üniversiteleri

2011 yılında global düzeyde yayınlanan genel sıralamalarda toplam 10 üniversitemiz listelerin ilk 500’ünde yer aldı. Üniversitelerimiz ve sıralamalardaki yerleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo. 1. Dünya Sıralamalarında İlk 500’e Giren Üniversitelerimiz

Üniversite	URAP	LEIDEN	TIMES	SCIMAGO	QS	ARWU	WEBOMETRICS	HEEACT
İstanbul Ü.	383	497	-	395	-	301-400	-	-
ODTÜ	495	375	276-300	-	-	-	493	-
Hacettepe Ü.	400	489	-	398	-	-	-	-
Ankara Ü.	464	496	-	465	-	-	-	-
Gazi Ü.	501	493	-	488	-	-	-	-
Ege Ü.	486	467	-	-	-	-	-	-
İ.D. Bilkent Ü.	-	-	201-225	-	401-450	-	-	-
İTÜ	-	-	276-300	-	-	-	-	-
Boğaziçi Ü.	-	-	301-350	-	-	-	-	-
Sabancı Ü.	-	-	-	-	451-500	-	-	-

ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP Araştırma Laboratuvarı'nca hazırlanan Dünya Üniversiteleri Sıralama listesinde ve Hollanda'nın Leiden Üniversitesi'nin hazırladığı Leiden PP Top10% (en çok atıf alan %10'luk dilime giren yayın oranı) listesinde ilk 500'e giren 6 üniversitemiz; İstanbul, ODTÜ, Hacettepe, Ankara, Gazi ve Ege oldu.

İngiltere'de yayınlanan Times sıralaması ve İspanya'nın Scimago Araştırma Kurumu'nun sıralamasında ilk 500'de 4 üniversitemiz yer aldı. İngiltere merkezli QS (Quacquarelli Symonds) firmasının ilan ettiği listede 2 üniversitemiz yer aldı. Çin'in Shanghai Jiatong Üniversite'si ve İspanya'daki Webometrics araştırma kurumunun yayınladığı listelerde birer üniversitemiz ilk 500'de yer aldı. Tayvan Yüksek Öğretim Değerlendirme ve Akreditasyon Kurumu HEEACT'in yayınladığı listede ise hiçbir üniversitemiz yer alamadı

Üniversitelerimizin 2011 yılı sıralamalarına göre ilk 500'de yer alma sıklığı ve hangi sıralamalarda listeye girdiği Tablo 2'de özetlendi.

Tablo. 2. Üniversitelerimizin 2011'de ilk 500 listelerinde Yer Alma Sayıları

Üniversite	İlk 500'de yer alma sayısı
İstanbul Ü.	4 (URAP, LEIDEN, SCIMAGO, ARWU)
ODTÜ	4 (URAP, LEIDEN, TIMES, WEBOMETRICS)
Hacettepe Ü.	3 (URAP, LEIDEN, SCIMAGO)
Ankara Ü.	3 (URAP, LEIDEN, SCIMAGO)
Gazi Ü.	3 (URAP, LEIDEN, SCIMAGO)
Ege Ü.	2 (URAP, LEIDEN)
İ.D. Bilkent Ü.	2 (TIMES, QS)
İTÜ	1 (TIMES)
Boğaziçi Ü.	1 (TIMES)
Sabancı Ü.	1 (QS)

Özet olarak, İstanbul Üniversitesi ve ODTÜ 4, Hacettepe, Ankara ve Gazi Üniversiteleri 3 ayrı sıralamada ilk 500'de yer aldı. Ege ve İ.D. Bilkent Üniversiteleri 2 farklı sıralamada listeye girerken, İTÜ, Boğaziçi ve Sabancı Üniversitelerini 1 sıralamada ilk 500 listesinde yer aldı.

Dünya üniversiteleri, genel sıralamaların yanısıra tıp, mühendislik, sosyal bilimler, temel bilimler, yaşam bilimleri ve ziraat gibi alanlarda da sıralanmaktadır. Alan bazında ilk 300'de yer alan 8 üniversitelerimizin konumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo. 3. En İyİ 300 Alan Sıralamalarında Üniversitelerimiz

Üniversite	TIP	MÜHENDİSLİK	ZİRAAT
İstanbul Ü.	URAP (156)	-	-
Hacettepe Ü.	URAP (184)	-	-
Ankara Ü.	URAP (272)	-	URAP (208)
Ege Ü.	URAP (289)	-	URAP (232)
Gazi Ü.	URAP (298)	-	-
ODTÜ	-	HEEACT (208), QS (204), URAP (192)	-
İTÜ	-	HEEACT (225), QS (207), URAP (215)	-
İ.D. Bilkent Ü.	-	QS (279)	-

Üniversitelerimiz URAP, HEEACT ve QS olmak üzere 3 farklı sıralamanın Tıp, Mühendislik ve Ziraat olmak üzere 3 alanında ilk 300 listelerinde yer almışlardır. Tıp alanında İstanbul, Hacettepe, Ankara, Ege ve Gazi üniversiteleri URAP sıralamasında ilk 300'e girme başarısı gösterdi. Mühendislik alanında, ODTÜ, İTÜ ve Bilkent; HEEACT, QS veya URAP sıralamalarında yer aldı. Ziraat alanında ise Ankara ve Ege URAP listesinde yer aldı.

Sonuç

Türk Üniversiteleri dünya sıralamalarında ilk 500'de yer almaya başladı. Ancak henüz ilk 50-100 arasına girebilen olmadı. İlk 100'e girmek çok zor, ilk sıralarda dünyanın en gelişmiş ülkelerinin üniversiteleri yer alıyor. Üniversitelerimizin sıralamalarda yükselmek için yayın sayısını artırırken etki değeri (impact factor) yüksek dergilere yönelmeleri gerekiyor. Tüm sıralama listelerinde ilk 500'e 10-15 üniversitemiz girebilmeli. En kısa sürede, ilk 100 üniversite arasında en az 1-2 üniversitemizin yer almasını hedeflemeliyiz. Dünya üniversitelerini sıralayan kurumlar, yayın kalitesini ölçen kriterlerin oranını artırmaya başladı. Hollanda'daki Leiden Üniversitesi 2011/2012 sıralamasında yayın kalitesinin etkisini artırdı. Bu nedenle geçen yıl ilk 500'de 9 üniversitemiz varken bu yıl sayı 6'ya düştü. Öğretim üyelerini, etki değeri yüksek dergilere yönelmeye teşvik ederek bu sayı tekrar artırılabilir. Üniversite yönetimleri, etki değeri düşük ve paralı dergilerde çıkan makalelere ödül vermemeli, ödüller etki değeri yüksek dergilerdeki makalelere verilmeli. Atama ve terfi kriterlerinde makale sayısı yanında alınan atıf sayısına da yer verilmeli. Bu sayede yayın kalitesi ve atıf sayıları artar. Bunu başaran üniversiteler de dünya sıralamalarında hızla yükselir.

Sıralama Sistemlerinin Kriterleri ve Ağırlıkları

- **ARWU:** İlk sıralamasını 2003 yılında yayınladı. Dünyanın ilk 500 üniversitesi 2011 yılında **Nobel veya Fields Medal ödülü kazanan mezun** (%10) ve **mensup** (%20) sayısına, dünyada **en çok atıf alanlar listesindeki mensup** (%20) sayısına, **Nature ve Science dergilerinde çıkan makale sayılarına** (%20), **SCI ve SSCI tarafından taranan makale sayısına** (%20) ve yukarıdaki kriterlerden **alınan puanların ilgili üniversitenin öğretim üyesi sayısına oranı** (%10) kriterleri ile belirlemiştir.
- **TIMES:** İngiltere’de yayınlanan dergi 2004’den beri sıralama yapıyor. Dünyanın ilk 400 üniversitesini 2011’de anketlerden elde edilen **eğitim ortamı** kriteri (%30), anket ve üniversitelerden alınan verilere dayanan **araştırma kriteri** (%30), normalize edilmiş yayın başına düşen ortalama **atıf kriteri** (%30), anket ve üniversitelerden verilerden elde edilen **sanayi destekli projeler kriteri** (%2,5), **uluslararası öğretim üyesi, öğrenci ve araştırma kriteri** (%7,5)
- **WEBOMETRICS:** İspanya’da Cybermetrics Laboratuvarı 2004’den bu yana üniversitelerin alan adlarına (web) dayalı sıralama yayınlıyor. Dünyanın 12 bin üniversitesi 2011 yılında 4 arama motorundan elde edilen tarama sonucuna dayanan **boyut** kriteri (%20), ilgili üniversitenin sitesine verilen tekil bağlantı (link) sayısına dayanan **görünürlük** kriteri (%50), ilgili üniversitenin sitesinde bulunan akademik dosya sayısına dayanan **dosya zenginliği** kriteri (%15) ve akademik dosyalarda ilgili üniversiteye verilen referans sayısını belirleyen **Google Scholar tarama** kriteri (%15) ile sıralanmıştır.
- **HEEACT:** Tayvan Yüksek Öğretim Değerlendirme ve Akreditasyon Kurumu 2007’den bu yana sıralama yapıyor. Kurum, 2011 yılında, ilk 500 üniversiteyi 11 ve son bir yıllık makale sayılarına dayalı **araştırma üretkenliği** kriteri (%20), 11 ve son 2 yılda alınan atıf sayısı ve yayın başına atıf ortalamasına dayanan **araştırma etkisi** kriteri (%30) ve H endeksi, en çok atıf alan %1’lik dilime giren makale sayısı, etki değeri en yüksek %5’lik dilime giren dergilerde yayınlanan makale sayısı verilerine dayanan **araştırmada mükemmelliyet** kriteri (%50) ile sıralamıştır.
- **LEIDEN:** Hollanda’da Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi 2008 yılından bu yana dünya sıralaması yapıyor. Merkez, 2011’de ilk 500 üniversiteyi son 5 yıla ait; SCI ve SSCI tarafından taranan **yayın sayısı (P)** kriteri, **yayın başına düşen atıf sayısı (MCS)** kriteri, **normalize edilmiş yayın başına düşen atıf sayısı (MNCS)** kriteri, dünyada en çok atıf alan %10’luk dilime giren yayın oranı (**PP_{top 10%}**) kriteri ve diğer üniversitelerle üretilen ortak yayınların oranı (**PP_{collab}**) kriteri ile sıralamıştır. Kriterlerden elde edilen puanlara dayalı tek bir liste yapılmamaktadır. Esneklik sağlamak amacıyla her kriter için ayrı tablo verilmektedir.

- **SCIMAGO:** İspanya’da Scimago Araştırma Kurumu’nun sıralaması 2009’dan bu yana yayınlanıyor. Kurum, 2011 yılında, 3.042 üniversite ve araştırma kurumlarının sıralamasını Scopus veri tabanını kullanarak son 5 yıla ait; **yayın sayısı (O)** kriteri, **ülkelerarası ortak yayın (IC)** kriteri, **normalize edilmiş yayın başına atıf (IN)** kriteri, etki değeri en yüksek **%25’lik dilime giren dergilerdeki makale oranı (Q1)** kriteri, yayınlarda **uzmanlaşma/yaygınlık (SI)** kriteri, alanında en çok atıf alan **%10’luk dilime giren makale oranı (ER)** kriteri ile değerlendirmektedir. Kriterlerden elde edilen puanlara dayalı tek bir liste yapılmamaktadır.
- **QS:** Merkezi İngiltere’de bulunan QS (Quacquarelli Symonds) firması TIMES dergisi ile yollarını ayırmasından sonra 2010 ve 2011’de sıralamalar yayınladı. QS, dünyanın ilk 700 üniversitesini; anketlerden elde edilen **akademik saygınlık** kriteri (%40) ve **işveren görüş** kriteri (%10), **öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı** kriteri (%20), **öğretim üyesi – öğrenci oranı** kriteri (%20), **yabancı öğrenci oranı** kriteri (%5) ve **yabancı öğretim üyesi oranı** kriteri (%5) ile belirlemektedir.
- **URAP:** ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde kurulan URAP Araştırma Laboratuvarı 2010’dan bu yana sıralama yapmaktadır. URAP, dünyanın 2 bin üniversitesini; son yıl SCI, SSCI ve AHCI tarafından taranan **makale sayısı** kriterine (%21), son 5 yılda yayınlanan toplam **bilimsel doküman sayısı** kriterine (%10), son 5 yılda yayınlanan makalelere son yıl verilen **atıf sayısı** kriterine (%21), son 5 yılda yayınlanan **makale sayılarının basıldıkları dergilerin etki faktörleri ile çarpımlarının toplamı** kriterine (%18), son 5 yılda yayınlanan makalelere son yılda gelen **atıf sayılarının atıf yapan makalelerin dergilerinin etki faktörleri ile çarpımlarının toplamı** kriterine (%15) ve son 5 yılda **ülkelerarası ortak yayın sayısı** kriteri (%15) ile değerlendirmektedir.